

UMEÅ UNIVERSITET

Vilken erfarenhet av internationalisering har studenterna – och vad tycker de?

Många studenter är för internationalisering

*men många är också tveksamma -
- eller till och med emot*

*Vi ska öka internationaliseringen av utbildningarna.
Hur möter vi då förväntningarna hos de positiva?
Och övertygar de mindre positiva?*

En rapport från
Rådet för internationalisering av utbildningarna
Medicinsk fakultet
Umeå universitet

Förord

Vilka erfarenheter har studenterna av internationaliseringsarbetet vid vår fakultet och vad tycker de om det internationella studentutbytet och de internationella impulserna och perspektiven på hemmaplan?

Vid den medicinska fakulteten vid Umeå universitet har internationaliseringsarbetet förstärkts genom en ny organisation. Den består dels av den Internationaliseringsstrategiska kommittén (IKOM) som verkar för en integrerad internationalisering berörande alla fakultetens verksamheter, dels av Rådet för internationalisering av utbildningarna (RIU). Jag verkar som ordförande för båda dessa organ.

Att denna nya organisation skapats beror bland annat på det ökade intresset vid fakulteten, vid universitet i stort och i hela högskoleväsendet av att internationaliseringen av verksamheten blir tydligare och mer genomgripande. För forskarna är detta en självklarhet. Vi har i RIU undersökt, och beskrivit i en tidigare rapport, den internationella bakgrunden för anställda och doktorander vid våra institutioner. Internationaliseringen är i detta avseende omfattande vilket också kortfattat berörs i föreliggande rapport.

När det gäller utbildningen finns mer att göra. I våra diskussioner om hur man ökar det internationella perspektivet och de internationella inslagen i våra utbildningsprogram är det viktigt att få veta mer om studenternas erfarenheter av och attityder till internationalisering. Därför bestämde vi oss i RIU för att genomföra den studentenkät som här rapporteras.

Stort tack till Curt Löfgren som har lett arbetet med att utveckla enkäten och sammanställa rapporten, med värdefulla bidrag från övriga ledamöter i RIU. Jag vill speciellt tacka programansvariga för spridning av enkäten och till Umeå Medicinska Studentkår och dess representanter för ett mycket aktivt och intresserat deltagande igenom hela processen. Jag vill särskilt nämna och tacka följande studentrepresentanter (i tillägg till de som för närvarande är representanter i RIU – dessa listas på nästa sida): Emil Nygren, Erik Birring, Hanna Jerndal, Martin Thureson, Nils Gustafsson, Ronja Grimstedt, Stina Ahlm och Tulika Ganoo.

Det är min och RIU:s förhoppning att rapporten kommer att utgöra ett bra underlag för den fortsatta diskussionen vid fakulteten om hur vi ytterligare kan utveckla internationaliseringsarbetet.

Umeå 13 september 2020

ANNELI IVARSSON

Ordförande för RIU

International Director vid fakulteten

Professor i epidemiologi och folkhälsovetenskap

RÅDET FÖR INTERNATIONALISERING AV UTBILDNINGARNA (RIU) LEDAMÖTER

Anneli Ivarsson, ordförande

Matilda Eriksson
Umeå Medicinska Studentkår

Chatrin Persson, vice ordförande

Mikael Wikström
Programrådet för
Biomedicinprogrammen

Anncristine Fjellman-Wiklund
Programrådet för fysioterapeut-,
arbetsterapeut- och
idrottsfysiologprogrammen

Sven-Arne Silfverdal
Programrådet för Läkarpogrammet

Annika Bay
Programrådet för sjuksköterskeprogram

Tomas Lindh
Programrådet för odontologiska program

Curt Löfgren
Programrådet för internationella
masterprogram i folkhälsovetenskap

Victoria Heldestad
Programrådet för biomedicinska
analytikerprogram

Eline Hallor
Umeå Medicinska Studentkår

Viktor Elofsson
Umeå Medicinska Studentkår

Karin Brunnegård
Programrådet för Logopedprogrammet

SUPPLEANTER

Axel Lundqvist
Umeå Medicinska Studentkår

Joel Rydberg
Umeå Medicinska Studentkår

Anders Olofsson
Programrådet för Biomedicinprogrammen

Katarina Wikén Albertsson
Programrådet för odontologiska program

Ann Margreth Ljusback
Programrådet för fysioterapeut-,
arbetsterapeut- och
idrottsfysiologprogrammen

Pegah Reyhani
Umeå Medicinska Studentkår

Fredrik Elgh
Programrådet för Läkarpogrammet

Pia Hedberg
Programrådet för sjuksköterskeprogram

Heléne Johansson
Programrådet för internationella
masterprogram i folkhälsovetenskap

Ylva Hedberg Fransson
Programrådet för biomedicinska
analytikerprogram

HANDLÄGGARE

Wasif Ali
Ordinarie handläggare för RIU
Kansliet för medicin

Anna Lundberg
Adjungerad, handläggare för IKOM
Kansliet för medicin

En kort sammanfattning av viktiga frågor som väcks av enkäten

Samverkan med studenterna är en viktig förutsättning för att framgångsrikt kunna öka internationaliseringen av fakultetens utbildningar. Därför beslöt Rådet för internationalisering av utbildningarna (RIU) att genomföra den studentenkät som här redovisas. Syftet var att ta reda på vilka erfarenheter som enkätbesvarande studenter har av – och deras attityder till – internationalisering.

Enkätfrågorna avser såväl internationalisering på hemmaplan som internationellt studentutbyte. *Här redovisas i korthet några av de viktiga frågor som väcks av enkätsvaren.*

Studentgruppen är delad i sin syn på vikten av internationalisering och på behovet av att vidta åtgärder för att öka denna. En av fyra svarande tyckte det var viktigt att miljön på universitetet skulle vara internationell när de sökte sin utbildning och en av fem hade hellre läst sitt program på engelska. För en av tre spelade möjligheterna till utlandsstudier stor roll för valet av program vid ansökningstillfället. Så för dessa studenter är internationalisering viktigt men för andra svarande är det av mindre vikt eller inte viktigt alls.

I enkäten efterfrågas studenternas erfarenheter och värdering av en rad indikatorer på internationalisering till exempel kurser, kurslitteratur och undervisning på engelska. Så är exempelvis fyra av tio svarande emot att undervisningen på en kurs ges på engelska så att internationella studenter kan ta den och tre av fyra tycker att kursen inte ska ges på engelska om inga internationella studenter kommer till den. Två viktiga frågor är här: *Hur tillgodoser vi intresset för internationalisering – så att de studenter som tycker detta är viktigt blir nöjda? Hur övertygar vi de studenter som är emot ökade internationella inslag om det positiva i exempelvis mer kurslitteratur och undervisning på engelska?*

Studenternas erfarenheter av och attityder till internationalisering varierar mycket mellan utbildningsprogrammen. Undervisning och kurslitteratur på engelska är till exempel betydligt mer vanligt i vissa program än i andra och på ett motsvarande sätt är studenterna på vissa program mer positiva till internationalisering än de är på andra program.

Detta leder i sin tur till följande frågor: *Ska vi försöka förändra attityden bland de mer negativa studenterna och är detta någonting som i så fall enbart är upp till de enskilda programmen? Eller finns här ett gemensamt fakultetsintresse?*

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) vill integrera internationalisering av utbildningarna i kvalitetssäkringssystemet. *Graden av internationalisering blir då en kvalitetsindikator.* Då är internationaliseringen inte bara ett fakultetsintresse utan av betydelse för hela universitetet eftersom det rör fakultetens och universitetets rykte.

Detta gäller också det internationella studentutbytet. Antalet utbytesavtal och inresande samt utresande studenter varierar kraftigt mellan programmen. Är detta en ”ensak” för programmen? I rapporten diskuteras betydelsen av de inresande för att öka internationaliseringen på hemmaplan. De inresande påverkar inte bara de egna programstudenterna utan miljön i vidare mening på fakulteten och universitetet i övrigt. Detta talar för att det också här finns ett gemensamt fakultetsintresse.

Att åstadkomma och hantera ett studentutbyte kräver resurser. En fråga är då om *det ska vara upp till de enskilda programmen att bestämma budgeten för detta*. Man kan diskutera om en nödvändig utökning av utbytesverksamheten bäst åstadkoms genom att resurser för detta avsätts centralt på fakulteten.

Ovan har några av de viktigaste frågorna som behandlas i rapporten kort sammanfattats. I övrigt innehåller rapporten en redovisning av en rad ytterligare frågor som väcks av enkätsvaren gällande såväl internationaliseringen på hemmaplan som studentutbytet. För det senare beskrivs till exempel hinder och problem som de studenter vilka gjort utlandsstudier upplevt och som de studenter som sökt, eller planerar att söka, utlandsstudier befarar ska uppstå. Intressanta skillnader visar sig mellan dessa två grupper vilka kan ha betydelse när man vill öka studenternas intresse av att söka utlandsstudier.

Ett viktigt problem är här att många svarande är oroliga för vad de går miste om på hemmaplan om de gör utlandsstudier, att de riskerar att förlänga sin utbildning och att det tycks krångligt att söka. I rapporten diskuteras möjligheterna att skapa så kallade mobilitetsfönster i programmen och hur inte bara studenter utan också lärare ställer sig till detta.

A summary of important questions raised by the survey

Collaboration with the students is an important prerequisite for successfully increasing the internationalisation of faculty's educations. Therefore, the Council for Internationalisation of Education (RIU) decided to carry out the student survey presented here. The aim was to find out what experiences survey-respondents have of – and their attitudes towards – internationalisation.

The survey-questions concern both internationalisation at home and international student exchange. *Here in brief are some of the important questions raised by the responses.*

The student corps is divided in their view of the importance of internationalisation and of the need to take measures to increase this. One in four respondents thought it was important, when applying for their studies, that the environment at the University should be international. One in five would rather have studied their programme in English. For one in three, opportunities for study-abroad played a major role in the selection of programmes at the time of application. So, for these students, internationalisation is important but for the rest it is of less importance or not at all.

The survey asks for students' experiences and evaluation of several indicators of internationalisation such as courses, course literature and teaching in English. For example, four out of ten respondents are opposed to teaching a course in English, which enables international students' participation in the course, and three out of four believe that the course should not be given in English if no international students enrol in it. There are two important questions here: *How do we meet the interest in internationalisation – so that the students who think this is important will be satisfied? How do we convince those students who are against increased international aspects, of the positives, for example, in more course literature and in teaching in English?*

Students' experiences and attitudes towards internationalisation vary greatly between programmes. For example, teaching and course literature in English are much more common in some programmes than others, and in a similar way, students in some programmes are more in favour of internationalisation than they are in other programmes.

This in turn leads to the following questions: *should we try to change the attitude of the more negative students, and is this something that is only up to the individual programmes? Or is there a common faculty interest here?*

The Swedish Higher Education Authority (UKÄ) wants to integrate the internationalisation of education into the quality assurance system. *The degree of internationalisation then becomes a quality indicator.* Then it is

not just in faculty's interest, but of importance to the entire university because it concerns the reputation of the Faculty and the University.

This also applies to international student exchange. The number of exchange agreements, and incoming and outgoing students, varies greatly between programmes. *Is this an issue to be addressed just by the programmes?* The report discusses the importance of incoming students in increasing internationalisation at home. The incoming students affect not only their own programme, but the environment in the broader sense at the Faculty and the University. This suggests that there is also a common faculty interest here.

Achieving and managing a student exchange requires resources. One question then is *whether it should be up to the individual programmes to determine the budget for this.* It is up for discussion then whether a necessary increase of exchange activities is best achieved by coordinating resources centrally at the Faculty.

Above, some of the main issues addressed in the report have been summarised. The report also contains a series of additional questions raised by the survey responses, regarding both internationalisation at home and student exchange. For the latter, for example, obstacles and problems are described by students who have studied abroad. Students who have applied for or plan to apply for study abroad also describe the problems they fear will arise. Evident differences between these two groups is interesting, which may be important considering increase in students' interest in applying for study abroad is the goal.

An important problem here is that many respondents are worried about what they are missing out on at home if they are studying abroad, that they risk prolonging their education and that it seems difficult to apply. The report discusses the possibilities of creating so-called mobility windows in the programmes, and how not only students but also teachers approach this.

Internationalisering?

En del studenter vill ha mer, andra mindre

Vid den medicinska fakulteten i Umeå är studentgruppen delad. Det finns en stor grupp som vill ha mer av internationalisering i sin utbildning. Samtidigt finns det en annan grupp, också den stor, som har ett tämligen litet intresse av detta eller till och med motsätter sig åtgärder för ökad internationalisering.

Att studenter tycker olika är naturligtvis inget att förvånas över. Men när det handlar om någonting vi som utbildningsanordnare tycker är viktigt, och dessutom är satta att göra, blir frågan om hur vi handskas med studenternas delade förväntningar och attityder central för vårt arbete.

I vår fakultets internationaliseringsstrategi betonas såväl vikten av väl utbyggda möjligheter till utlandsstudier som en allt genomgripande internationalisering på hemmaplan, dvs ett internationellt perspektiv som är integrerat i verksamhetens alla delar.

För att få ett bättre kunskapsunderlag i detta arbete beslöt Rådet för internationalisering av utbildningarna (RIU) att, genom en enkät, fråga fakultetens studenter om deras erfarenheter av och attityder till internationalisering. Studenternas svar redovisas dels här men också mer fullständigt i ett appendix.¹

Tidigare har det internationella inslaget på fakultetens institutioner och enheter undersökts.¹ Den studien visade att en av fem bland personalen och doktoranderna hade en internationell utbildningsbakgrund² från 39 länder för personalens del och 52 länder för doktoranderna. En naturlig fråga som följde på detta relativt stora internationella inslag var:

Hur använder vi vid fakulteten den potential för en större internationalisering som utgörs av att vi har så många anställda vid fakulteten med internationell bakgrund? Hur använder vi den t.ex. i undervisningen samt för marknadsföring och rekrytering av såväl studenter som personal?

Nu, när vi vet mer om vad studenterna tycker anmäler sig nya frågor, till exempel de följande:

Hur tillgodoser vi intresset för internationalisering – så att de studenter som tycker att det är viktigt med bra möjligheter till utbytesstudier och en internationell miljö på universitetet blir nöjda?

Hur övertygar vi de studenter som är emot ökade internationella inslag om det positiva i exempelvis mer kurslitteratur och undervisning på engelska och hur får vi fler av dem att bli intresserade av utlandsstudier?

En av fem hade hellre gått sitt program på engelska

För en av tre spelade möjligheterna till utlandsstudier stor roll när de valde program

Fyra av tio tycker att man borde satsa mindre på utlandsstudier och mer på annat eftersom universitetets budget är begränsad

¹ Appendix och den tidigare rapporten är tillgängliga på <https://www.aurora.umu.se/riu>

² Definierad som en universitets-/högskoleexamen – kandidat, master, PhD – från ett annat land än Sverige

Dessa, och andra frågor som följer av studenternas svar, diskuteras nedan efter en presentation av varför och hur enkäten gjordes, samt resultaten från den.

Internationalisering, varför – och vad innebär det?

I ett strategidokument för den medicinska fakulteten vid Umeå universitet motiveras en strävan efter internationalisering så här:

Internationalisering av fakulteten bör innebära att det tydligt märks i den dagliga verksamheten att vi lever i en global tid ...

... [det] ökar vår attraktionskraft om verksamheten är i framkant internationellt. Många internationella lärare, forskare och studenter på alla nivåer ökar möjligheten att skapa en kreativ och stimulerande arbetsmiljö inom fakulteten och vid varje institution/enhet. Studenter och doktorander som utbildas i en miljö som denna blir bättre rustade för ett arbetsliv präglad av globalisering.³

Internationalisering ska alltså leda till ökad kvalitet i utbildningen. Vad gör man för att uppnå det? I en relativt nyligen genomförd offentlig utredning beskrivs denna verksamhet på följande sätt:

De aktiviteter som ses som önskvärda för att främja internationaliseringen liknar varandra. Den vanligaste handlar om att **öka rörligheten bland studenter och personal**, både inresande och utresande. **Internationalisering på hemmaplan** är ett återkommande tema. Här ingår bland annat att integrera ett internationellt perspektiv i **kursplanerna** och i utbildningsprogrammets **innehåll**, men också att utforma kurser och program med **engelska som undervisningsspråk**. Även så kallad **integrerad internationalisering**, det vill säga att arbeta för att alla kärnverksamheter på universiteten och högskolorna genomsyras av internationaliseringssträvandena, är vanligt [vår färgläggning].⁴

Även i det ovan citerade strategidokumentet för den medicinska fakulteten betonas den integrerade internationaliseringen. Man skriver "[internationaliseringen] ... bör gälla utbildning, forskning och samverkan med övriga samhället samt dessa verksamheter i interaktion".

Detta är ett viktigt begrepp i utvecklingen av internationaliseringsverksamheten vid universitet och högskolor. Det innebär att inte enbart mobilitet av studenter och lärare ska betonas utan man bör också, och möjligen till och med mer än för mobilitet, fokusera på den så kallade internationaliseringen på hemmaplan. En av de ledande forskarna på området skriver:

Although mobility has been the most visible facet of higher education internationalization, much attention is now directed also to internationalization cutting across all key institutional missions and integrated into the ethos and key functions of higher education.⁵

³ Ur "Strategi för internationalisering vid Medicinska fakulteten, Umeå universitet". Dokumentet är tillgängligt på <https://www.aurora.umu.se/riu>

⁴ Ur SOU 2018:3 (sid 92). En strategisk agenda för internationalisering. Delbetänkande av Utredningen om ökad internationalisering av universitet och högskolor. Hämtad från <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2018/01/en-strategisk-agenda-for-internationalisering/>

⁵ Ur Hudzik JK (sid 7). *Comprehensive Internationalization. Institutional pathways to success*. Routledge. New York, 2015

Internatio-
nalisering
för ökad
kvalitet

genom
mobilitet
men också

- och
kanske
främst -
genom det
som görs
på
hemmaplan

Ett av de centrala direktiven till den omnämnda offentliga utredningen var just att föreslå en bättre internationalisering på hemmaplan.

Varför en studentenkät? Syfte och genomförande

Vi vet vad som görs för internationalisering vid fakulteten. Det dokumenteras till exempel i utbytesavtal samt i verksamhets- och aktivitetsplaner. Vi vet också vad vi vill göra åtminstone i mer allmänna termer. Internationaliseringen bör utökas i väsentlig grad för att den ska kunna beskrivas som integrerad i allt det som händer vid fakulteten. Detta är väl dokumenterat i fakultetens strategier liksom i motsvarande dokument fastlagda av universitetsledningen.

Vi har dock haft en mer begränsad kunskap på två områden. Det ena gäller institutionerna – hur pass internationella är miljöerna? För att få veta mer om det gjordes institutionsenkäten för några år sedan. Detta har vi nu följt nu upp med en enkät på det andra området – vad vet vi om studenterna?

För att öka internationaliseringen kan vi nyttja den potential som ligger i den breda internationella erfarenheten bland personalen. Men detta måste ske i samverkan med studenterna. Vad har de upplevt av detta? Och vad tycker de?

Det var för att ta reda på mer om detta som RIU beslutade att göra en studentenkät. Beslutet togs i fullt medvetande om att idag är enkäter svåra att genomföra – svarsfrekvensen tenderar ofta att bli besvärande låg – i varje fall om man har ambitionen att enkätsvaren ska anses vara representativa för den population som enkäten riktas emot.

Det kan dock finnas en poäng med att göra en enkät även om man inte kan garantera representativiteten. Vi var intresserade av vilka olika slag av synpunkter som finns bland de som vi kan få att besvara enkäten. De synpunkter och attityder som de svarande uppger kan ge idéer till vad som behöver göras – och även hur det kan göras – om man vill öka internationaliseringen. De kan leda till att viktiga frågor ställs som ger ett bra underlag för internationaliseringsdiskussionen vid fakulteten. Detta är värdefullt även om man inte kan uttala sig mer precist om styrkan av olika uppfattningar inom hela studentgruppen. Därför bestämdes att syftet med enkäten skulle vara *att ta reda på vilka erfarenheter som enkätbesvarande studenter har av – och deras attityder till – internationalisering.*

Detta vägledde oss när vi gjorde enkäten. Under 2018 diskuterades enkätfrågorna dels vid flera sammanträden med RIU, dels utförligt med studentrepresentanter och med styrelsen för Umeå medicinska studentkår. En webb-baserad enkät utformades⁶ som var möjlig att besvara på dator, surfplatta och mobiltelefon. Mejladresserna till de studenter som under höstterminen 2018 var registrerade på något av fakultetens utbildningsprogram erhöles från LADOK. Varje programansvarig mejlade

Behov av kunskap om hur internationell miljön är -

- och om vad studenterna tycker

Syftet: att ta reda på vilka erfarenheter som enkätbesvarande studenter har av

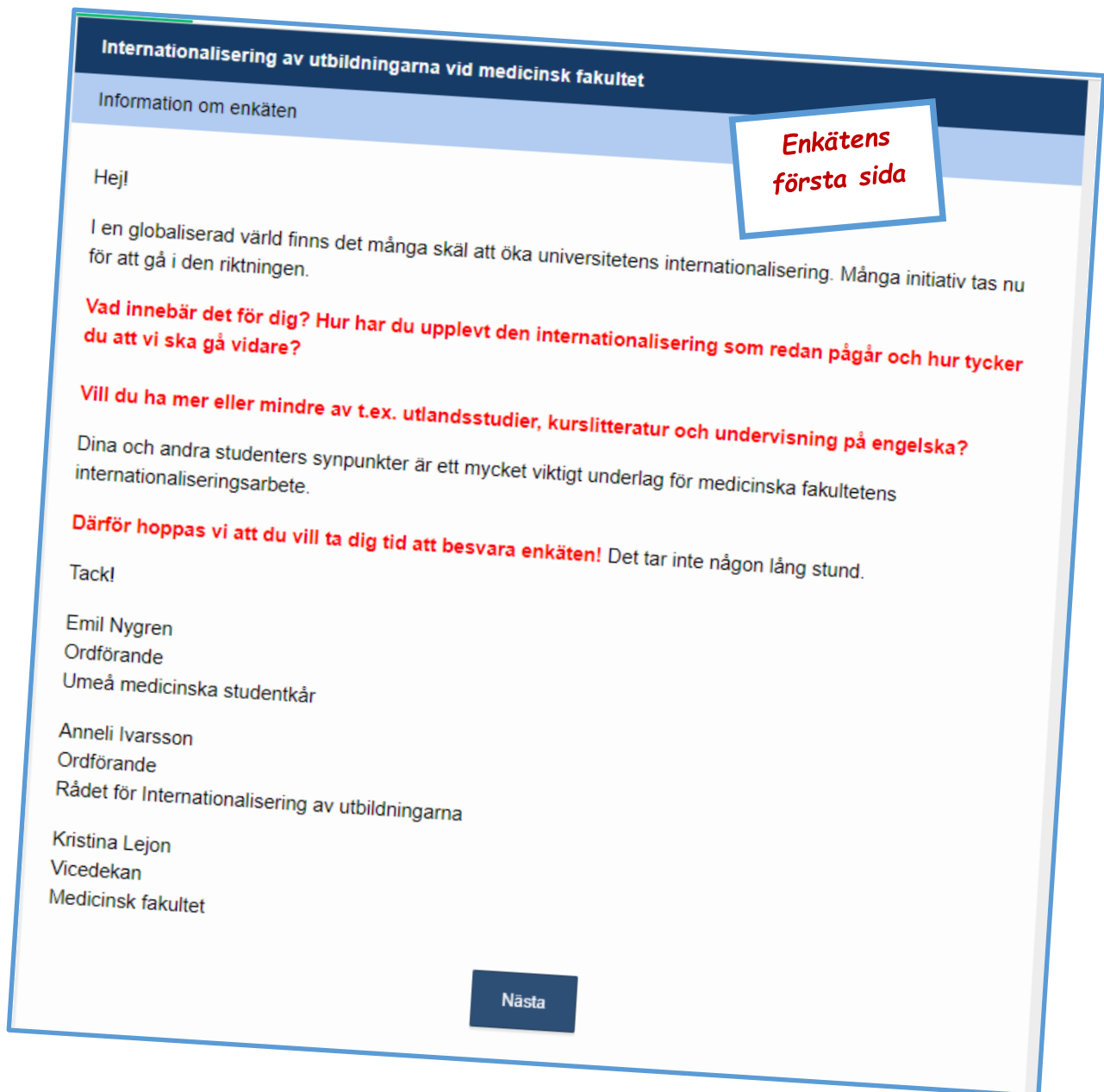
- och deras attityder till -

inter-nationalisering

⁶ Enkäten finns tillgänglig som pdf-fil på <https://www.aurora.umu.se/riu>. Den innehåller en rad olika delar beroende på att olika kategorier av studenter ombads besvara olika frågeområden.

(eller organiserade mejlutskick) i december till studenterna på respektive program. I utskicken beskrevs enkäten och varför den gjordes.

Studenterna uppmanades via mejl vid ett flertal tillfällen under vårterminen 2019 att besvara enkäten. Programansvariga organiserade även muntliga informationstillfällen. Studentkåren gick också ut med information.

Detta lyckades olika bra. På Biomedicinprogrammet uppnådde man till exempel en svarsfrekvens på 63%. På andra program svarade mycket få studenter. Totalt fanns det 3 451 registrerade studenter⁷ vid fakultetens 26

⁷ I olika sammanhang kan man se betydligt högre uppskattningar av studentantalet på fakulteten. Det kan möjligen bero på att en student kan vara registrerad flera gånger i LADOK. Den förteckning av studenter vi fick innehöll 4 540 poster. Men samma student kunde till exempel vara registrerad på sitt nuvarande

svenskspråkiga program.⁸ Av dessa studenter besvarade 982 enkäten (se Tabell 1). För att inte analysera program med ytterst få svarande bestämdes att resultaten skulle redovisas för det eller de program som hade en svarsfrekvens om minst 20 %. Dessutom uteslöts svar från halvfarts- och distansstudenter samt studenter på andra studieorter än Umeå eftersom dessa grupper var mycket små.⁹

*Val av
program
för analys*

Denna begränsning resulterade i att 758 svar från studenter på nio program utvaldes för analys. Sammantaget var svarsfrekvensen 32 % för dessa program men den varierade högst avsevärt mellan de olika programmen (se Tabell 1).

*Svarsfrekvens
32 %*

Tabell 1. Antal svar från de för analys utvalda programmen enbart från studenter som uppger att de studerar i Umeå, på helfart och inte på distans.

Programråd	Program som ingår	Antal svar	Antal registrerade studenter	Svarsfrekvens
Programråd för Läkprogrammet	Läkarprogrammet	296	968	31 %
Programråd för sjuksköterskeprogram	Sjuksköterskeprogrammet	105	437	24 %
Programråd för fysioterapeut-, arbetsterapeut- och tränarprogram	Fysioterapeutprogrammet	43	218	20 %
Programråd för biomedicinska analytikerprogram	Biomedicinska analytikerprogrammet	51	125	41 %
Programråd för Biomedicinprogrammen	Biomedicinprogrammet	38	60	63 %
Programråd för odontologiska program	Tandhygienistprogrammet	22	94	23 %
	Tandläkarprogrammet	148	313	47 %
	Tandteknikerprogrammet	11	53	21 %
Programrådet för Logopedprogrammet	Logopedprogrammet	44	81	54 %
Totalt utvalda program		758	2349	32 %
Studenter på andra studieorter, på halvfart och på distans på programmen ovan		79	478	17 %
Ej analyserade program		24	624	4 %
Ej angivit program		121		
Totalt		982	3 451	28 %

*Men stor
variation
mellan
programmen*

program, på en fristående kurs och på ett program som studenten gått på tidigare. Totalt fanns alltså 3 541 unika individer på de svenskspråkiga programmen i förteckningen.

⁸ Enkäten riktades inte till studenterna på fakultetens engelskspråkiga program.

⁹ Antalet svar från samtliga program och från studenter på halvfart, på distans och på andra studieorter än Umeå redovisas i appendix.

I följande två avsnitt redovisas svaren från dessa studenter avseende de två huvudsakliga områden som internationalisering av högre utbildning omfattar enligt den offentliga utredningen som beskrevs på sidan 2. Dessa områden är internationalisering på hemmaplan och utbytesstudier.

Internationalisering på hemmaplan

Vad betyder denna rubrik? Så här skriver man i all enkelhet i den nämnda offentliga utredningen:

Internationaliseringsinsatser riktade till de studenter som befinner sig i den ordinarie studiemiljön kallas för internationalisering på hemmaplan.¹⁰

I det enkla ligger det viktiga. Under år 2018 fanns vid medicinsk fakultet 47 inresande och 86 utresande studenter¹¹. Till det tillkommer ett antal så kallade freemovers, dvs. internationella studenter som studerar på fakultetens program. I jämförelse med de cirka 3 500 studenterna på fakulteten är det inresande och utresande inslaget ytterst litet. Vad händer för alla andra studenter, de som inte deltar i utbytet?

In- och utresande är relativt få

Vad betyder till exempel de inresande utbytesstudenterna för alla de inhemska studenterna vid fakulteten? Tanken är att de inresande ska bidra till den internationella miljön vid universitetet och därmed just vara en del av internationaliseringen på hemmaplan. Möten med internationella studenter bidrar till nya perspektiv på det ämne man studerar och exempelvis till ökad interkulturell förståelse och kompetens. Vi har i enkäten frågat om hur ofta, och var man möter, internationella studenter.

men kan betyda mycket

Vi har också tagit fasta på engelskan som undervisningsspråk, vilket är en viktig del av internationaliseringen på hemmaplan.¹² Val av språk gäller dels kurslitteraturen och annat material som man använder, dels det språk som används för kommunikationen inom kursen, dvs. det språk som talas av lärare och studenter under kurserna. Detta är naturligtvis viktigt därför att ju mer engelska, desto större möjligheter för inresande utbytesstudenter och för "freemovers" som inte är svenskspråkiga. Men det är också viktigt därför att kurslitteratur på engelska troligen erbjuder mer av internationellt perspektiv på det ämne man studerar. Detsamma gäller om man har lärare med bred internationell erfarenhet. Vi vet att många sådana lärare finns vid vår fakultet. I den utsträckning de inte är svenskspråkiga måste undervisningen ges på engelska för att vi ska få nytta av deras kompetens.

Undervisningsspråket viktigt

Vi har också ställt två frågor som mer direkt reflekterar hur viktigt de svarande tycker att internationalisering är. Det nämndes i det inledande avsnittet att den svarande studentgruppen är delad. Av Figur 1 framgår att en av fyra tyckte det var viktigt med en internationell miljö på universitetet när de sökte sin utbildning. Hur ska man tolka detta? Skall det ses som en stor eller liten grupp?

Hur stor den egentligen är bland alla studenter vet vi inte med tanke på den relativt låga svarsfrekvensen. Det är dock ingen orimlig tolkning att det i

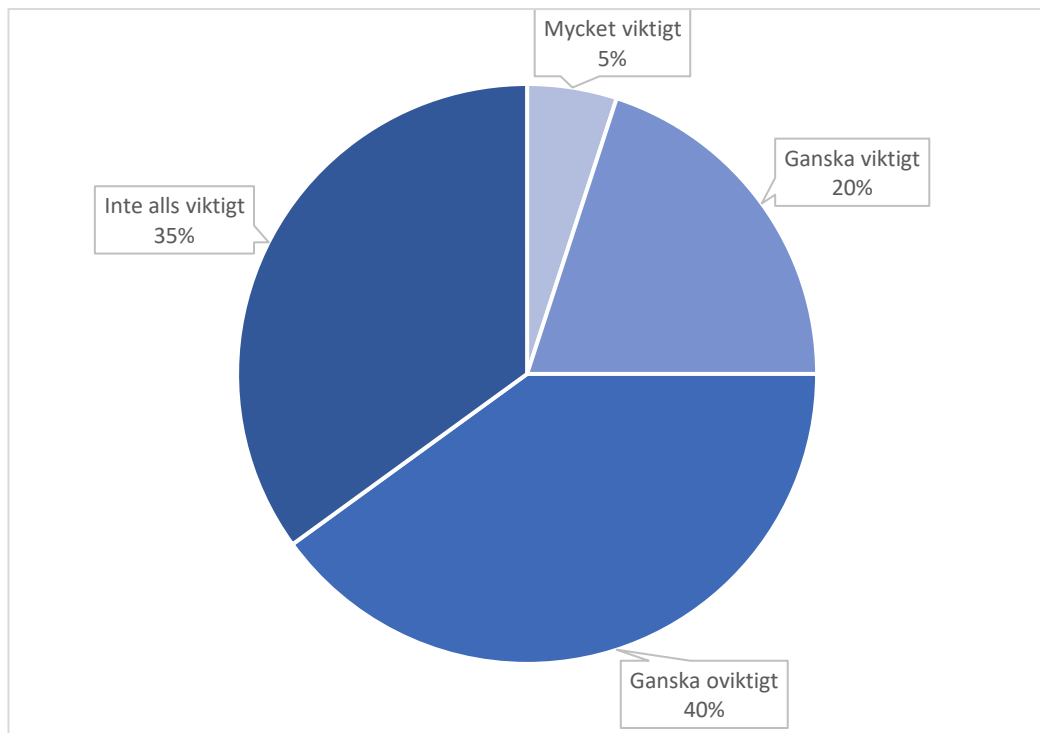
¹⁰ Ur SOU 2018:3 (sid 266). Se fotnot 4 för en fullständig källhänvisning.

¹¹ Medicinsk fakultet. Umeå universitet. Verksamhetsberättelse 2018. Dnr: FS 1.3.3-479-19. Dessa data kommer från en specialbearbetning gjord av de internationella kontaktpersonerna vid fakulteten. I universitetets nyckeltal för mobilitet redovisas inte de flesta av dessa studenter. Huvudorsaken till detta är att studenterna inte tar en hel kurs och examineras på den vid utbytesuniversitetet utan istället examineras på kursen vid hemmauniversitetet.

¹² Se till exempel internationaliseringsutredningens beskrivning av detta begrepp vilken citeras på sid 2.

varje fall inte rör sig om en obetydlig grupp. Detta leder till intressanta frågor – är det en viktig faktor i konkurrensen om framtida studenter? Umeå universitet är ett relativt stort lärosäte som konkurrerar med många mindre som kanske inte kan erbjuda en lika stor och utvecklad internationell miljö – kan detta innebära att vi kan rekrytera tillräckligt många, och tillräckligt bra, studenter? Enkätresultatet tyder på att den internationella miljön är tillräckligt viktig för att dessa frågor bör ställas.

Internationell miljö viktigt för en del oviktigt för andra

Figur 1. De svarandes uppgifter om hur viktigt det var att miljön på universitetet skulle vara internationell när de sökte sin utbildning.

I appendix redovisas svaren på enkätfrågorna om internationalisering på hemmaplan med uppdelning på de olika programmen. För många frågor, som till exempel den ovan, är variationen mellan programmen stor vilket framgår av Tabell 2.

Stor variation mellan programmen

Nästan två av tre svarande på biomedicinprogrammet tyckte att det var viktigt med en internationell miljö jämfört med endast en av tio på tandhygienistprogrammet. Motsvarande andel för de övriga programmen ligger däremellan. Skillnaden mellan programmen leder till en annan intressant fråga. Hur ser man på detta vid de program med en relativt låg andel studenter som bryr sig om en internationell miljö? Är detta något man bör försöka påverka? Om man spetsar till frågan kan man formulera den så här – är studenternas internationaliseringsintresse en kvalitetsindikator?

Tabell 2. De svarandes uppgifter om hur viktigt det var att miljön på universitetet skulle vara internationell när de sökte sin utbildning – redovisat för de två program med högst respektive lägst andel som svarade "viktigt"

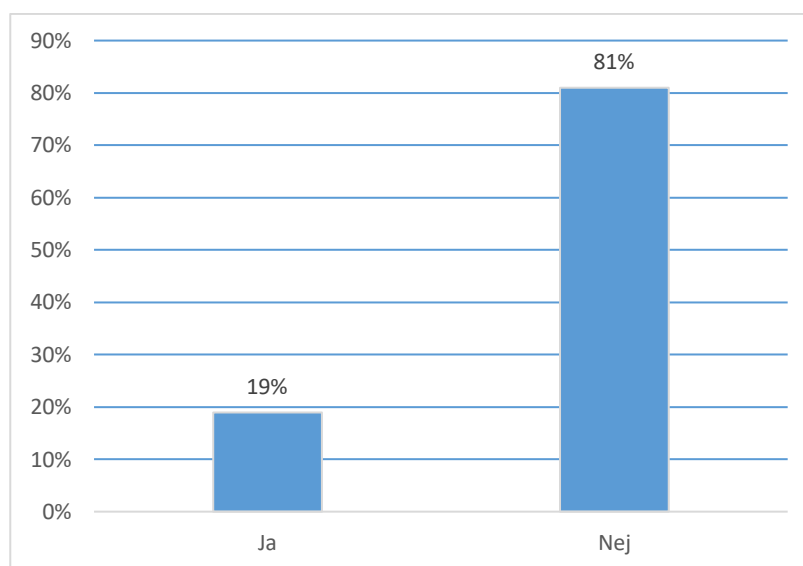
	Inte alls viktigt	Ganska oviktigt	Summa oviktigt	Ganska viktigt	Mycket viktigt	Summa viktigt	Summa procent	Antal svar
Biomedicinprogrammet	11%	29%	39%	53%	8%	61%	100%	38
Tandhygienistprogrammet	55%	36%	91%	9%	0%	9%	100%	22

I sitt remissyttrande över den tidigare nämnda internationaliseringsutredningen skriver UKÄ:¹³

UKÄ stödjer utredningens förslag att UKÄ ska genomföra tematiska utvärderingar av lärosätenas internationalisering med utgångspunkt i respektive lärosätes strategi och i de krav som kan komma att införas i högskolelagen som en följd av utredningens förslag. UKÄ ser också möjligheten att genomföra analyser av lärosätenas internationalisering som inte faller strikt under UKÄ:s kvalitetsgranskningar ...

... UKÄ anser mot bakgrund av ovanstående resonemang att tematiska utvärderingar skulle kunna vara ett lämpligt första steg i att integrera internationalisering i kvalitetssäkringssystemet.

Hur pass internationaliserad en utbildning är kan alltså i framtiden komma att få betydelse för UKÄ:s bedömning av kvaliteten på utbildningen. Det betyder att graden av internationalisering inte är en "ensak" för ett enskilt program. Det ligger i fakultetens och hela universitets intresse att ett utbildningsprogram uppvisar hög kvalitet också vad gäller internationaliseringen.

**Internatio-
nalisering
är en
kvalitets-
indikator**

**som UKÄ
kommer
att använda**

**Internationa-
lisering
ingen "ensak"
för
programmen**

**Viktigt för
fakulteten:
Alla
program
är
internationella**

¹³ UKÄ (sid 2-3). Yttrande över delbetänkandet En strategisk agenda för internationalisering (U2018/00382/UH). Hämtad från <https://www.uka.se/download/18.62d90bc71639eb9057624ba/1528188706402/remissvar-2018-06-05-strategisk-agenda-for-internationalisering.pdf>

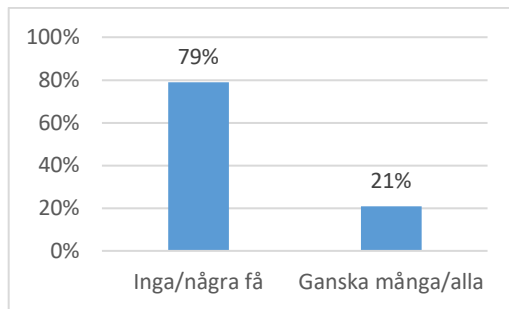
Figur 2. Studenternas svar på frågan: "Om ditt program hade funnits på engelska, skulle du då ha valt den varianten istället för den svenska?"

En av fem möter internationella studenter
Fyra av tio umgås med dom

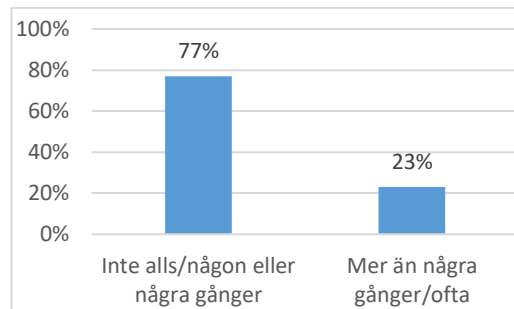
Bra eller dåligt?

I figurerna 3 till 6 illustreras studenternas uppfattningar om hur vanligt det är att man träffar på internationella studenter i olika miljöer.¹⁴ En av fem studenter uppger att möten med internationella studenter var relativt vanliga på kurser man gått, på universitetet i övrigt och i boendemiljön. Fyra av tio studenter har umgått på fritiden med internationella studenter.

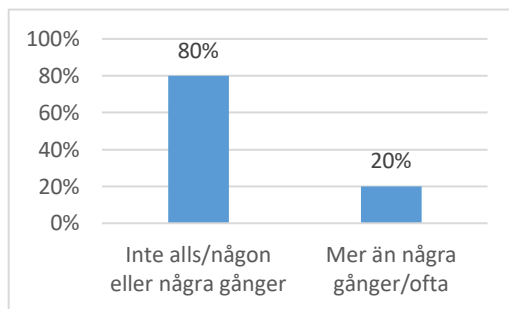
Är detta ett bra eller dåligt resultat? Det har nämnts tidigare att internationella studenter kan spela en stor och viktig roll för internationaliseringen på hemmaplan. I den utsträckning som inhemska studenter möter de internationella skapas nya perspektiv i de kurser och ämnen man läser. "Varför gör ni så här? Hos oss tänker man så här. Kan det inte vara tvärtom?" När man träffas på fritiden så kan dessa frågor vidgas. Vi är vana vid att tänka på de vidgade perspektiv som våra utresande inhemska studenter får under utbytestiden. Genom de inresande kan denna effekt åtminstone delvis uppnås också på hemmaplan.

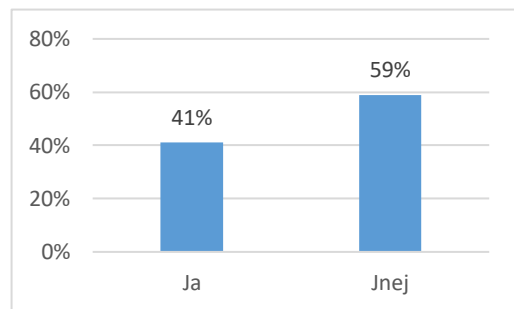
Figur 3. De svarandes uppgifter om på hur många av deras kurser/moment som det funnits internationella studenter

Figur 4. De svarandes uppgifter om i vilken utsträckning de har träffat internationella studenter (pratad med, om än kortvarigt) på universitetet i övrigt

Figur 5. De svarandes uppgifter om i vilken utsträckning de har träffat internationella studenter (pratad med, om än kortvarigt) i sin boendemiljö

Figur 6. De svarandes uppgifter om de, under sin studietid i Sverige, umgått på fritiden med internationella studenter

Får ett program sakna utbytesavtal

eller ha väldigt få?

¹⁴ I enkäten definierades detta begrepp så här: "Med internationella studenter avses studenter med en huvudsaklig utbildningsbakgrund i ett annat land (även från de nordiska länderna). Det kan vara studenter som tar hela programmet eller bara någon eller några kurser/moment"

Men hur många måste de inresande då vara? Är det till exempel försvarbart för ett utbildningsprogram att sakna utbytesavtal och inresande studenter eller att ha väldigt få sådana?¹⁵

Om man vill utöka antalet inresande studenter måste fler utbytesavtal komma till stånd. Arbetet att skapa utbytesavtal är omfattande och att underhålla dem (med all administration kring studenter som ska åka ut respektive komma till universitetet) mycket tidskrävande. På många av fakultetens program har relativt små resurser anslagits till detta. I synnerhet är resurserna av liten omfattning i relation till en ambition att avsevärt expandera denna verksamhet.

Bör frågan om hur stora resurser som ska anslås till detta lämnas till de enskilda programmen att fatta beslut om inom ramen för anslagen till programmen eller bör dessa resursbeslut fattas centralt på fakulteten?

Utöver inresande utbytesstudenter finns också så kallade freemovers¹⁶ från andra länder bland studenterna på våra program. Grovt kan dessa indelas i två kategorier. Den ena omfattar studenter som är svenskspråkiga och sålunda kan finnas på fakultetens alla program. Den andra kategorin består av studenter som inte uppfyller behörighetskravet i svenska och därför är hänvisade till kurser och program som ges på engelska. Det fanns under läsåret 2018/19 fyra program på fakulteten som gavs på engelska¹⁷ med sammanlagt 75 registrerade studenter. En del av dessa är inhemska men majoriteten består av internationella studenter.

När det internationella studentinslaget ska öka på fakulteten bör man, förutom att expandera studentutbytet, planera för fler utbildningsprogram som ges på engelska. En fördel med program-, jämfört med utbytesstudenter, är att de förra vistas betydligt längre tid vid universitetet och det finns då större möjligheter att kontakter med inhemska studenter utvecklas.

Dessutom är möjligheterna större att använda de internationella programstudenterna i undervisningen vid andra än deras egna program. Detta är någonting som förekommer i mycket liten utsträckning, om alls, i dag. Bland dagens internationella magister- och masterstudenter finns det till exempel ett flertal läkare och sjuksköterskor med examina och licens från andra länder. Uppenbarligen skulle de kunna bidra till att förmedla ett internationellt perspektiv i motsvarande fakultetsprogram.

Att använda internationella studenter i undervisningen är ett exempel på hur dessa kan bidra till ökad internationalisering. Ett annat exempel är

Hur skapa fler resurser till utbytesverksamheten?

Program eller fakultetsbeslut?

Freemovers och program på engelska också viktiga

Hur dra större nytta av de internationella studenterna?

¹⁵ Uppgifterna i figurerna 3 till 6 finns redovisade för de olika programmen i appendix.

¹⁶ I UHR:s svensk-engelska ordbok för den högre utbildningen definieras en freemover som en "student som utan att delta i utbytesprogram ordnar sin högskoleutbildning i annat land" med tillägget att "En freemoverstudent kan vara såväl en svensk student som reser utomlands för studier som en utländsk student som reser till Sverige för studier. Det kan också vara en student som deltar i högskoleutbildning via utbytesavtal mellan stater, alltså inte via avtal direkt mellan lärosäten." Se <https://www.uhr.se/publikationer/svensk-engelsk-ordbok/freemover-student>.

¹⁷ Magisterprogrammet i folkhälsovetenskap, det två masterprogrammen i folkhälsovetenskap samt masterprogrammet i biomedicin.

Buddyprogrammet inrättat av International Office för att öka den sociala kontakten mellan inhemska och internationella studenter. Av de som besvarat enkäten har 3 % deltagit i Buddyprogrammet. Denna låga andel talar också för att verksamheter syftande till att fördjupa kontakterna mellan de olika studentgrupperna vore viktiga för internationaliseringen. Så vad ska vi göra mer för att öka kontakterna studenter emellan?

En faktor som påverkar hur många inresande studenter fakulteten har är, som påtalats, förekomsten av program – och kurser – som ges på engelska.

Tabell 3. De svarandes uppgifter om på hur många av de kurser/moment de gått på (på sitt program) där engelska varit undervisningsspråket

	Inga/ Någon enstaka	Flera stycken/ Ganska många	Antal svar
Biomedicinprogrammet	26%	74%	38
Biomedicinska analytikerprogrammet	98%	2%	51
Fysioterapeutprogrammet	98%	2%	43
Läkarprogrammet	56%	44%	296
Logopedprogrammet	75%	25%	44
Sjuksköterskeprogrammet	98%	2%	105
Tandhygienistprogrammet	95%	5%	22
Tandläkarprogrammet	80%	20%	148
Tandteknikerprogrammet	100%	0%	11
Totalt	73%	27%	758

Anm. Se motsvarande tabell i appendix för en mer detaljerad redovisning av alternativen.

**Knappt några
kurser på
engelska
i en del
program**

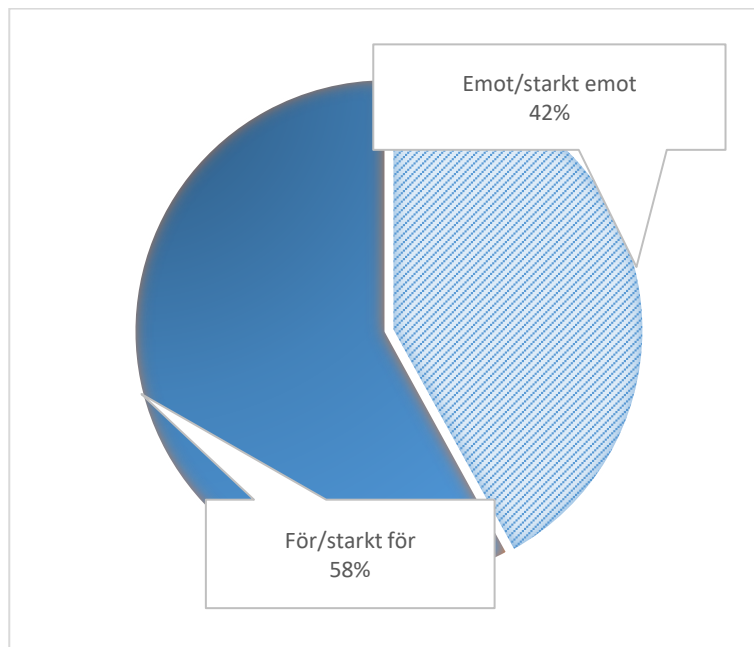
På frågan om i hur många kurser engelska varit undervisningsspråket varierar studenternas svar inom samma program. Detta kan bero på hur studenter uppfattar frågan men troligen framförallt på hur långt i sina program studenterna har hunnit.

Skillnaden mellan programmen är stor. På några program tycks kurser på engelska knappt alls förekomma enligt studenternas uppfattning. Viktiga frågor blir då – är detta tillfredställande? Ska man för dessa program – i den utsträckning studenternas uppfattning är riktig – utöka antalet kurser på engelska?

Typiskt nog, för enkätsvaren, är studenterna delade när det gäller detta. På frågan om man ska ändra språket från svenska till engelska på en kurs så att internationella studenter kan ta kursen uppger fyra av tio svarande att de är emot eller starkt emot detta (se

Figur 7). Och på tilläggsfrågan om kursen ska ges på engelska även om det inte kommer några internationella studenter svarar tre av fyra nej.

Här är det uppenbart att en attitydförändring bland studenterna är nödvändig om fler kurser på engelska ska kunna ges utan att det väcker ett brett missnöje bland studenterna.

Figur 7. Studenternas svar på frågan: "Vad skulle du tycka om att en kurs/moment på ditt program ändras så att undervisningen ges på engelska? Ändringen görs för att internationella studenter ska kunna ta kursen/momentet"

Även om vi inte vet mer precist hur representativa enkätsvaren är för hela studentgruppen så är det troligt att den grupp som motsätter sig mer engelska är av en besvärande storlek. Hur förändrar man studenternas attityder?

Attityden till detta bland lärarna har vi inte undersökt. Det är möjligt att lärare också uppfattar en övergång till engelska som problematisk. Universitetet och dess fakulteter erbjuder stöd till lärare för att utveckla språkkunskaperna. Men ett visst motstånd bland lärare kan bero på annat. En stor del av utbildningarna vid fakulteten är yrkesutbildningar för specifikt svenska förhållanden. Även om språkkunskaper i engelska bland såväl studenter som lärare är goda så kan man befara att vid en växling till engelska skulle ändå delar av det specifikt svenska gå förlorat.

Det vore av värde med en fördjupad diskussion inom fakulteten om kvalitetsaspekterna på detta. En ökad internationalisering innebär ökad kvalitet säger vi i RIU (samt fakultets- och universitetsledning). Men som med det mesta finns det plus och minus. Vad vinner man och vad förlorar man?

*Nödvändigt
förändra
studenternas
attityder*

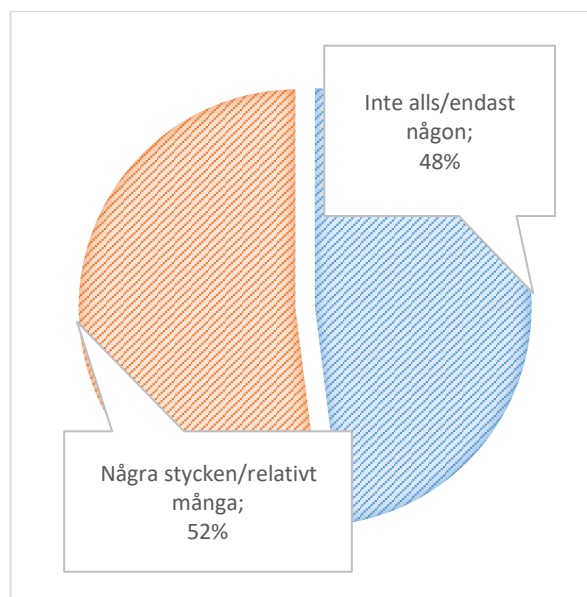
och lärarnas?

*men det finns
plus och minus
även med detta*

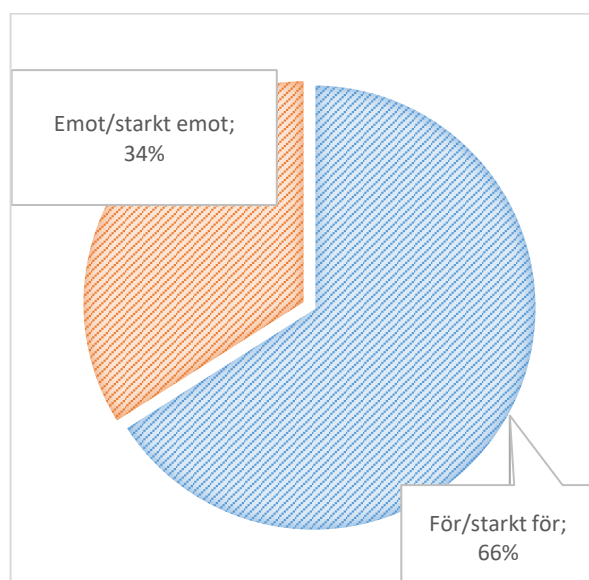
Studenterna möter också lärare som undervisar på engelska. Detta kan naturligtvis ske inom ramen för en kurs där undervisningsspråket annars är svenska. Hälften av de svarande studenterna har erfarenhet av detta vid några eller relativt många tillfällen (se Figur 8 och motsvarande tabell i appendix för den i detta avseende återigen omfattande variationen mellan programmen).

*Inhopp av
internationella
lärare?*

Två av tre studenter är positiva till att man engagerar lärare som inte är svenskspråkiga och därigenom ökar undervisningen på engelska. Detta innebär dock att en av tre inte vill detta (se Figur 9).

Figur 8. Studenternas svar på frågan: "I vilken utsträckning har du haft lärare på ditt program som har undervisat på något annat språk än svenska?"

Figur 9. Studenternas svar på frågan: "Anta att ditt program önskar engagera även icke-svensktalande lärare i undervisningen vilket innebär att en större del av undervisningen kommer att ges på engelska. Vad tycker du om en sådan förändring?"

Så för att förverkliga idén född ur vår ovan omnämnda institutionsenkät som gjordes för några år sedan – att i större utsträckning i undervisningen utnyttja den breda internationella kompetensen bland personal och doktorander – måste negativa attityder bland studenterna också här påverkas.

Att ha kurslitteratur på engelska istället för på svenska kan ses som ett första steg mot internationalisering. Men att man har det kan naturligtvis vara motiverat av ett helt annat skäl än internationalisering. I många fall saknas det fullgod svensk litteratur inom ett område. Då är valet lätt.

Lika enkelt blir inte valet om det finns en, förutom i internationaliseringsavseende då, god svensk litteratur. Ja man kan, som diskuterats ovan, hävda att det för en yrkesutbildning innebär en högre kvalitet med de specifikt svenska förhållanden som behandlas i den svenska litteraturen.

Förekomsten av kurslitteratur på engelska varierar högst avsevärt mellan programmen enligt de svarande studenterna (se Tabell 4). För en del program, sjuksköterske- och tandteknikerprogrammen, tycks en förhållandevis liten del vara på engelska. En fråga är naturligtvis hur sann bild av verkligheten studenterna tecknar.

Tabell 4. De svarandes uppgifter om hur stor andel av deras kurslitteratur som utgjorts av böcker och annat material på engelska

	Ingen del alls/ en mindre del	En större del/ all litt och material	Antal svar
Biomedicinprogrammet	0%	100%	38
Biomedicinska analytikerprogrammet	12%	88%	51
Fysioterapeutprogrammet	37%	63%	43
Läkarprogrammet	8%	92%	296
Logopedprogrammet	36%	64%	44
Sjuksköterskeprogrammet	99%	1%	105
Tandhygienistprogrammet	73%	27%	22
Tandläkarprogrammet	9%	91%	148
Tandteknikerprogrammet	100%	0%	11
Totalt	27%	73%	758
Antal svar	206	552	758

Litteratur på engelska när den saknas på svenska

men om den svenska anses vara av högre kvalitet?

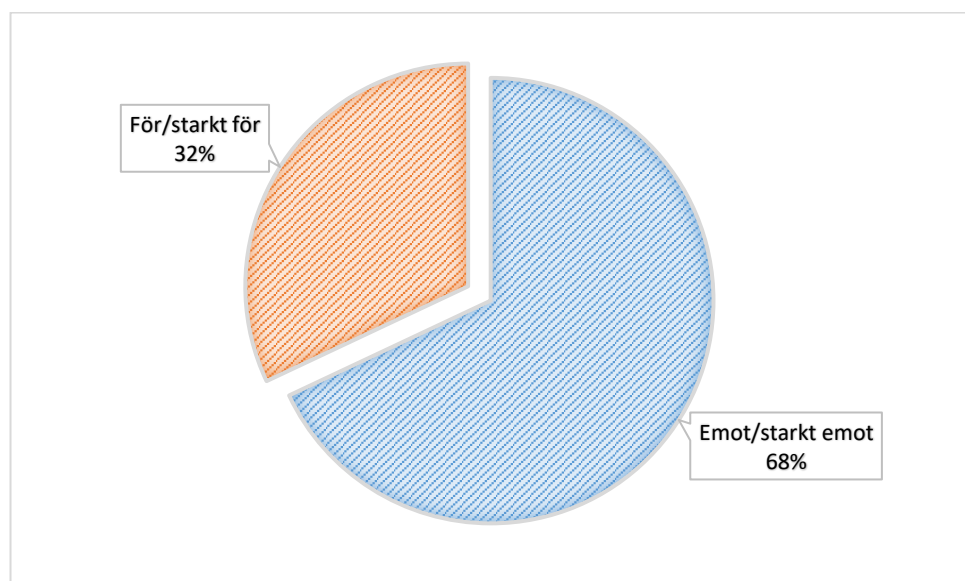
Stor variation mellan programmen

Vid osäkerhet bör den frågan besvaras. Vad vet vi om valet av kurslitteratur och hur det motiveras på fakulteten? Återigen – är detta en ”ensak” för programmen eller finns här ett fakultetsintresse?

När de 206 studenter som, enligt Tabell 4 ovan, uppgett att en liten eller ingen del av deras kurslitteratur är på engelska tillfrågas om deras inställning till en större utökning av denna litteratur är två av tre emot detta (se Figur 10).

**Och igen
-
stort motstånd**

På samma sätt som för fler kurser på engelska finns här ett motstånd bland studenterna att handskas med. En intressant fråga är hur stor medvetenheten om detta är vid fakulteten. I viken utsträckning diskuteras behovet av internationalisering? Vad vet man om sina studenters inställning på programmen?

Figur 10. Studenternas svar på frågan: ” Anta att ditt program vill byta ut stora delar av den kurslitteraturen som i dag är på svenska till engelska. Vad tycker du om det?” (Frågan endast ställd till de 206 studenter som – enligt tabell 4 ovan – uppgett att ingen del alls, eller en mindre del, av deras kurslitteratur och övrigt material är på engelska.)

Detta sammanfattar enkätsvaren om internationaliseringen på hemmaplan. I nästa avsnitt behandlas det andra stora området av internationaliseringen – utbytesstudierna.

Och ännu många fler vill att möjligheterna till utlandsstudier ska bli större på deras program

Många svarande vill ha mer utlandsstudier trots att det går ut över annat

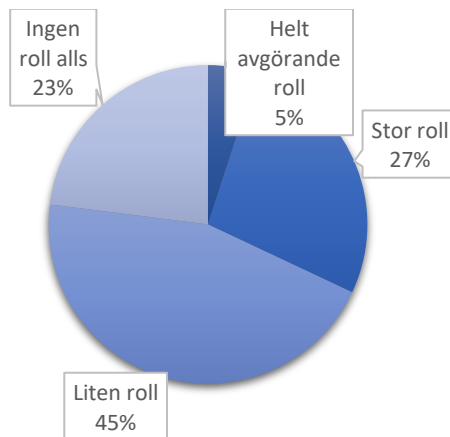
5). I appendix, där svaren redovisas för de nio för analys utvalda programmen separat, framgår att mer än hälften av de svarande på sex av dessa program vill se större möjligheter till utlandsstudier. På de tre övriga programmen är denna andel av studenterna också relativt stor – gott och väl en tredjedel av de svarande.

Det finns skäl att fästa extra vikt vid denna stora andel av svarande som vill ha mer utlandsstudier. Det är inte ovanligt i enkäter att respondenternas önskemål om någonting gott efterfrågas utan att respondenterna behöver grunda styrkan av sina önskemål i någon form av motprestation. Så är dock enkätfrågan inte formulerad i detta fall. Den lyder:

Universitetets budget är begränsad. Det betyder att om mer lärartid, administration etc. ägnas åt internationellt utbyte så blir det antingen mindre över till annat eller kräver mer resurser totalt.

Med detta i åtanke – hur värderar du möjligheterna till utlandsstudier på ditt program?

Eftersom vi har begränsade resurser betyder mer utlandsstudier mindre av något annat, på universitetet eller för samhället i övrigt. Önskemålen om större möjligheter till utlandsstudier som många av de svarande studenterna har är alltså resultatet av deras överväganden om värdet av detta i relation till de alternativ som går förlorade. Det finns betydligt större anledning att fästa avseende vid svaren på denna enkätfråga mot bakgrund av det alternativkostnadsresonemang den innehåller än om detta hade saknats.

Figur 13. Uppgifter om vilken roll som möjligheterna till utlandsstudier spelade för studenternas val av program när de sökte högskolestudier.

Tabell 5. De svarandes uppgifter om möjligheterna till utlandsstudier på deras program borde vara större eller mindre med tanke på att universitetets budget är begränsad.

Möjligheterna borde vara	Antal	Andel
mycket mindre	79	11%
mindre	232	32%
större	307	42%
mycket större	108	15%
Summa	726	100%
Ej besvarat frågan	32	
Totalt	758	

Av de 758 enkätbesvarande studenterna har knappt 60 fullgjort utlandsstudier inom sitt program och en handfull gör sådana när enkäten besvaras (se Tabell 6). Drygt 40 svarande har sökt utlandsstudier och ytterligare knappt 250 svarande planerar att söka.

Det innebär att nästan hälften av de svarande (47 %) gör, har gjort, sökt eller planerar att söka utlandsstudier. Detta talar naturligtvis för att det finns en selektion av vilka studenter som valt att besvara enkäten. Troligtvis består

Selekt. svarar
- men behöve vara prob

svarsgruppen av en större andel studenter som är intresserade av internationalisering och utlandsstudier än vad som gäller för hela studentpopulationen vid fakulteten. Så representativiteten av enkätsvaren kan ifrågasättas. Men det har diskuterats ovan varför detta, i relation till syftet med enkäten, inte behöver innebära ett problem (se sidan 3).

De olika grupperna av studenter – de som gjort utlandsstudier, de som sökt och planerar att söka osv. – redovisas i Tabell 6. Det framgår av tabellen att flera av dessa grupper är relativt små. Svaren på alla enkätfrågorna om utbytesstudier redovisas i appendix men vi har valt att inte göra en fördelning på program för dessa frågor. En sådan uppdelning skulle för de små grupperna medföra att enskilda personer skulle kunna identifieras, vilket är en risk vi naturligtvis inte vill ta.

Tabell 6. Olika grupper av studenter avseende utlandsstudier

Studenter –	Antal svar	
(1) – som gör utlandsstudier när enkäten besvaras	7	
(2) – som tidigare gjort utlandsstudier	58	
(1) + (2)		65
(3) – som sökt utlandsstudier och blivit antagna	12	
(4) – som sökt utlandsstudier och väntar på besked om antagning	6	
(5) – som sökt utlandsstudier, blivit antagna men sedan förhindrade	13	
(6) – som sökt utlandsstudier men fått avslag på ansökan	12	
(3) + (4) + (5) + (6)		43
(7) – som planerar att söka utlandsstudier		248
(8) – som inte sökt utlandsstudier och inte heller planerar att söka		402
Totalt		758

Anm. Avsikten vid utformandet av enkäten var att dessa grupper skulle vara ömsesidigt uteslutande. Ett minde antal studenter har dock svarat på frågor i mer än en av grupperna vilket gör att det totala gruppantalet för en viss grupp kan skilja sig åt för olika enkätfrågor. Detta visas i appendix.

Det helt dominerande undervisningsspråket vid utlandsstudierna är engelska, vilket inte bör förvåna (se appendix). När det gäller längden på studierna och hur de har organiserats är det dock värt att uppmärksamma enkätsvaren.

Tabell 7. Uppgifter om utlandsstudiernas längd för olika studentgrupper

Antal veckor	Gör nu eller har tidigare gjort utl.studier	Har sökt utl.studier	Planerar att söka utl.studier
1-4	30	24	51
5-9	21	5	29
10-14	4	1	28
15-19	1	1	2
20	7	8	103
21 –		1	18
Antal svar	63	40	231

Tabell 8. Uppgifter om vad studierna avsett (flera av alternativen kunde väljas)

	Gör nu eller har tidigare gjort utl.studier	Har sökt utl.studier	Planerar att söka utl.studier
Kurser	8	12	146
Uppsats/ex-arbete	10	2	117
Praktik/VFU	51	30	164

Utlandsstudier görs under kort tid

*- för kort tid?
Vad vill
studenterna?*

För de som gör, eller har gjort, samt har sökt utlandsstudier när enkäten besvarades dominerar de korta utbytena (se Tabell 7). Längden av studierna är inte mer än en till fyra veckor för ungefär hälften av dessa studenter. Endast för ett fåtal – inte fler än en av fyra – i dessa grupper varar utlandsstudierna i en halv termin eller längre.

För de som planerar att söka utlandsstudier däremot är önskemålen att de ska omfatta betydligt längre tid. Över hälften av dessa studenter vill att studierna ska var i en termin eller längre

Detta väcker intressanta frågor. Är det så att längden på utbytena för de som gör eller har gjort utlandsstudier reflekterar möjligheterna i de utbytesavtal som finns och/eller utrymmet för utlandsstudier i utbildningsprogrammen? Är det samtidigt så att de betydligt längre planerade utbytesstudierna bättre reflekterar studenternas preferenser? Och betyder detta då att många utbyten inte kommer till stånd därför att studenternas önskemål inte kan tillgodoses?

*Hur länge?
Detta bör
programmen
ta reda på*

En stor del av de studenter som besvarat enkäten vill ha större möjligheter till utlandsstudier. Hur lång tid önskar de då att dessa studier ska vara? Enkätsvaren pekar ut ett behov av att detta utreds av de olika programmen, liksom möjligheterna inom programmen – tidsutrymmet – för utlandsstudier.

*Och vad?
Kurser,
uppsatser, VFU
Vad vill
studenterna ha?*

En annan intressant skillnad mellan grupper av studenter gäller vad utlandsstudierna har avsett (se Tabell 8). För de som gör respektive har gjort sådana studier dominerar praktik/verksamhetsförlagd utbildning (VFU) stort. För de som planerar att söka utbyten är önskemålen om kurser och uppsatsarbete dock betydligt mer framträdande. Återigen pekar detta på frågan om i hur stor utsträckning dagens avtalsstruktur reflekterar studenternas önskemål.

Tabell 9. Uppgifter om hur studierna organiserats/planerats

Organiserats –	Gör nu eller har tidigare gjort utl.studier	Har sökt utl.studier	Planerar att söka utl.studier
– inom ett Umu-avtal	52	34	180
– med hjälp av ett MFS-stipendium	1		17
– genom en annan organisation än UmU	7	7	18
– av studenten själv	4		31
Total	64	41	246

Tabell 10. Utlandsstudier som skett genom en organisation annan än Umeå Universitet

Utlandsstudie rna organiseras/organiserades av –	Gör nu eller har tidigare gjort utl.studier	Har sökt utl.studier	Planerar att söka utl.studier
International Association of Dental Students (IADS)	2		1
International Federation of Medical Students Associations (IFMSA)	5	7	12
Annan organisation			3
Antal svar	7	7	16

Den frågan aktualiseras också av att ett inte obetydligt antal studenter väljer att göra och planera utlandsstudier via andra organisationer än Umeå universitet, till exempel med hjälp av *International Association of Dental Students* (IADS) och *International Federation of Medical Students Associations* (IFMSA) – se Tabell 9 och Tabell 10. Vad är det som dessa organisationer erbjuder som inte tillhandahålls av vårt universitet?

**IADS och
IFMSA
Vad gör
dom bättre
än UmU?**

I enkäten finns en rad frågor om vilka personer och vilka andra faktorer som varit av betydelse för intresset av att söka utlandsstudier. Svaren på dessa frågor redovisas i appendix. Här ska bara kort nämnas att när det gäller olika personers betydelse så tycks det finnas en skillnad mellan de som gör, har gjort eller har sökt utlandsstudier å ena sidan och de som planerat att söka sådana studier å andra sidan. I den senare gruppen uppger grovt sett ungefär hälften av studenterna att internationella studenter, internationella kontaktpersoner, studievägledare, lärare och andra kategorier än de nämnda har varit ganska eller mycket viktiga. I den förra gruppen är det betydligt färre än hälften som värderar respektive kategoris betydelse lika högt.

**Personer
som är
viktiga**

Vad denna skillnad förklaras av är svårt att spekulera om. Men detta är intressant därför att det rör möjligheterna av att få fler studenter att göra utlandsstudier. Ovan har frågor ställts om hur många och attraktiva utbytesavtal som finns. Att det finns ett tillräckligt antal, och tillräckligt bra, avtal är naturligtvis en förutsättning för att de utresande ska bli fler. En annan förutsättning är att studenternas intresse av att söka ökar. Då blir frågan hur detta kan fås att ske?

Vem eller vilka är det i dag som informerar, intresserar och entusiasmerar studenter att söka? Enkätsvaren tyder på att för den viktigaste studentgruppen här – de som inte ännu har sökt men funderar på, planerar, att söka – är det flera olika personalkategorier som är av betydelse. Hur kan man i en mer samlad strategi använda sig av detta? Bör ansvaret fördelas mer brett i personalen än i dag? Ska information om utlandsstudier ges av fler än internationella kontaktpersoner och vid fler tillfällen?

**Vem
eller vilka
ska
informera om
utlandsstudier?**

Olika andra faktorer är också av betydelse för studenterna. Den relativa betydelsen för en enskild faktor varierar naturligtvis mellan studenterna men med en grov uppskattning kan man säga att ungefär hälften av studenterna värderar följande faktorer som viktiga för sitt intresse av att söka utlandsstudier – meriten av att ha gjort utlandsstudier, ett intresse av att arbeta utomlands efter avslutad utbildning, att få studera ett visst område på annan ort där erfarenheten/kompetensen på det området tros vara större än hemmavid samt att kunna förbättra språkkunskaperna.

**Andra
viktiga
faktorer**

Däremot var det relativt få som tyckte att det var viktigt att få göra utlandsstudier för att en – eller en grupp – av studiekamraterna sökt och att man gärna ville åka med dem.

I enkäten har vi bett studenterna uppskatta storleken av eventuella problem som kan uppkomma under utlandsstudierna. För de fyra grupperna av studenter som gör utlandsstudier när enkäten besvaras, som har gjort sådana studier tidigare, som sökt utlandsstudier respektive som planerar att

söka sådana har vi frågat om i hur stor utsträckning finansiella svårigheter, missade kurser och praktik hemma vid samt negativa känslor förenade med att inte vara hemma inneburit problem för dem.

Tabell 11. Uppgifter om hur stora finansiella problem varit/förväntas bli

Sådana problem har varit/förväntas bli	Gör nu eller har tidigare gjort utl.studier	Har sökt utl.studier	Planerar att söka utl.studier
mycket små	40%	20%	10%
ganska små	27%	49%	34%
ganska stora	19%	27%	43%
mycket stora	13%	5%	13%
Summa %	100%	100%	100%
Antal svar	62	41	247

Tabell 12. Uppgifter om hur stora problem med missade kurser hemma vid varit/förväntas bli

Sådana problem har varit/förväntas bli	Gör nu eller har tidigare gjort utl.studier	Har sökt utl.studier	Planerar att söka utl.studier
mycket små	49%	29%	10%
ganska små	36%	32%	32%
ganska stora	13%	20%	36%
mycket stora	2%	20%	22%
Summa %	100%	100%	100%
Antal svar	61	41	245

Dessa problem är inte av en ringa storlek tycks det. Dessutom är skillnaden mellan studentgrupperna intressant. För en tredjedel av studenterna som gör, har gjort eller sökt utlandsstudier är de finansiella problemen – respektive förväntas vara – stora (se Tabell 11). Men bland de studenter som planerar att söka utlandsstudier förväntar sig fler än hälften stora finansiella problem.

Finansiella problem

Missade kurser hemma vid under utlandsvistelsen är ett stort problem för 15 % av de som gör eller har gjort utlandsstudier (se Tabell 12). Bland de som har sökt utlandsstudier förväntar sig 40 % att detta ska bli ett stort problem. Motsvarande andel bland de som planerar att söka är 58 %. På motsvarande sätt förhåller det sig med missad praktik hemma vid.

Missade kurser och praktik hemma vid

Det finns två saker som är viktiga att uppmärksamma här. Den ena är att relativt många svarande, i alla grupper, har upplevt eller förväntar sig, stora problem av nämnda slag. I vilken grad är problemen reella och i vilken utsträckning kan de förebyggas av utbildningsansvariga? Finansiella problem kan lindras till exempel genom ett ökat finansiellt stöd från fakultetens sida. När det gäller missade kurser och praktik är det en intressant fråga om, och i så fall hur mycket, utbildningsansvariga bidrar till att studenter tycker att detta är problematiskt. En inställning bland lärare om att varje kurs på ett program (och i synnerhet de kurser respektive lärare är inblandade i) är så oundgängligt viktiga att de absolut inte kan ersättas av en annan kurs tagen i utlandet påverkar naturligtvis studenternas känsla av att ha missat något viktigt.

Ganska stora - så inte oviktiga - problem

Ovan uppmärksammades att tidsutsträckningen för de faktiskt gjorda utlandsstudierna är betydligt kortare än den tid de som planerar att söka skulle vilja ägna åt utlandsvistelsen (se sid 20). Beror detta på att utbildningsansvariga inte medger ett större utrymme i programmen därför att de kurser som då skulle missas upplevs som oundgängliga, eller är de faktiskt oundgängliga? Vilket utrymme finns för så kallade

mobilitetsfönster inom programmen i relation till examensbeskrivningarna? För yrkesutbildningar skriver Internationaliseringsutredningen om detta problem på följande sätt:¹⁸

I utredningens enkät har lärosätena svarat på frågan om inom vilka studentgrupper det är särskilt svårt att öka mobiliteten. Lärosätena har då angett utbildningar som leder till yrkesexamen, och i synnerhet sådana utbildningar vars examensbeskrivningar upplevs som hårt reglerade såsom lärarutbildningar, sjuksköterskeutbildning och andra legitimationsutbildningar. Dessa utbildningar innehåller många obligatoriska kurser och ibland ligger kurser tidsmässigt parallellt vilket gör det extra svårt att hitta kurser på ett annat lärosäte som motsvarar de kurser som studenten skulle ha läst vid hemmalärosätet.

*Mobilitetsfönster
önskar
svårt i
yrkesutbildningar?*

Hellre än att ge upp möjligheter för studenter på yrkesutbildningar till mer av utlandsstudier bör det diskuteras hur utrymme för dessa kan ökas också på den typen av program. I en rapport från Universitets- och högskolerådet är rekommendationerna tydliga:¹⁹

Genom att identifiera och tydliggöra möjligheter till utbyten kan lärosätet främja utgående utbytesstudier/praktik/VFU. Möjligheterna kan tydliggöras exempelvis genom att identifiera mobilitetsfönster... Genom att lärosätet i utbildningsplaner pekar ut vilken eller vilka delar som lämpar sig för att genomföra utomlands blir det tydligare för studenterna hur utbytesstudier/praktik/VFU passar in i utbildningen. Identifiera därför när i utbildningen utbyte lämpar sig bäst och vilka valbara och/eller obligatoriska kurser eller praktik som kan bytas mot kurser utomlands.

*Men
möjligheter
na bör
diskuteras
mera*

Den andra viktiga saken att uppmärksamma rör skillnaden mellan studentgrupperna avseende hur stora de nämnda problemen upplevs. De som planerar att söka förväntar sig problem i större utsträckning än hur de upplevs av de som gjort utlandsstudier. Skillnaderna är som framgått av betydande storlek. En positiv förklaring till detta skulle kunna vara att "det inte blir så farligt som man tror i förväg". I så fall kan information från studenter som gjort utlandsstudier till dem som planerar att söka undanröja farhågor och kanske till och med minska den grupp av studenter som, trots att de planerar att söka, ändå till sist avstår från att söka.

*Större
förväntade
än faktiskt
upplevda
problem*

En mindre positiv förklaring är att de som till sist kommer att göra utlandsstudier är sådana personer som drabbas av de nämnda problemen i mindre utsträckning än den genomsnittlige studenten. De kan till exempel ha en bättre ekonomi med mindre finansiella restriktioner och allmänt vara mindre oroliga för kvaliteten av sin utbildning. Denna förklaring talar för att man ska ta förväntningarna om problem bland de studenter som planerar att söka på allvar.

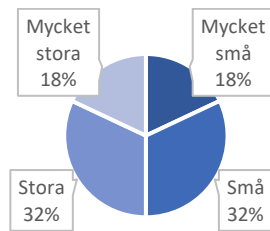
I appendix redovisas upplevelserna av andra eventuella problem vid utlandsvistelsen för de studenter som gör eller har gjort utlandsstudier. Det gäller till exempel boendet, resor och transporter samt förekomsten av

¹⁸ Ur SOU 2018:3 (sid 322). Se fotnot 4 för en fullständig källhänvisning.

¹⁹ Ur Universitets- och högskolerådet, 2016 (sid 14). Åtgärder för att öka antalet utresande utbytesstudenter. Hämtad från <https://www.uhr.se/globalassets/uhr.se/publikationer/2016/uhr-atgarder-for-att-oka-antalet-utresande-utbytesstudenter.pdf>

kulturella krockar. Det som sticker ut här är problem med handledningen utomlands.

Stora problem med handledning utomlands

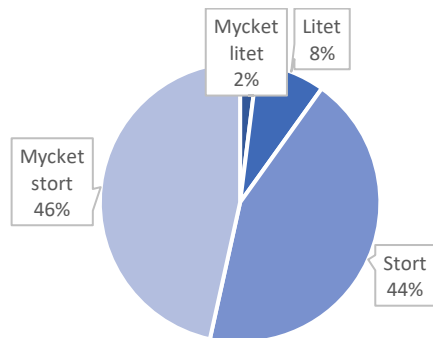
Figur 14. Uppgifter om hur stora eventuella problem med handledningen utomlands har varit

Så mycket som hälften av de svarande rapporterar att dessa problem har varit stora. För nästan en av fem studenter har de till och med varit mycket stora.

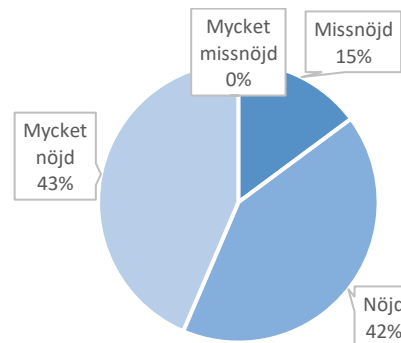
Detta är uppseendeväckande och bör leda till att utbildningsansvariga till exempel genom intervjuer utforskar problemet och vad man kan göra åt det.

Trots dessa problem uppger studenterna att värdet av de kunskaper och erfarenheter som fåtts genom utlandsstudierna varit stort och att de är nöjda med erfarenheten.

Men mycket nöjda studenter

Figur 15. Uppgifter om värdet av de kunskaper och erfarenheter som fåtts genom utlandsstudierna

Figur 16. Uppgifter om hur nöjda är man med utlandsstudierna

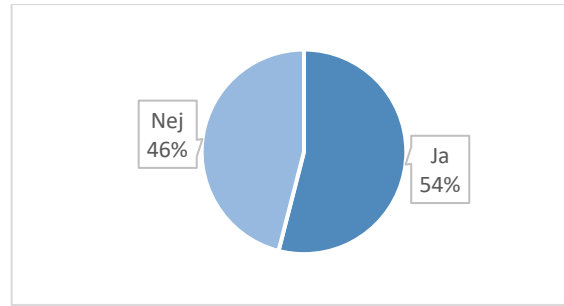
En av tio tycker att kunskapsvärdet är litet och lite mindre än två av tio är missnöjda, men den helt övervägande delen är nöjda, fyra av tio till och med mycket nöjda.

Studenter som inte sökt och inte heller planerar att söka utlandsstudier

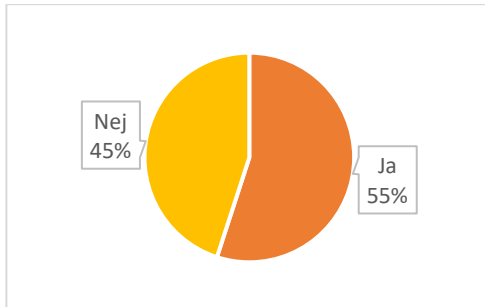
En stor grupp som inte tänker söka

Men många har tidigare funderat på att söka

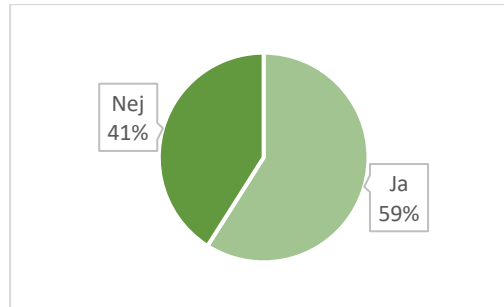
Om antalet utresande ska kunna ökas måste de som sökt utlandsstudier och planerat att söka sådana, vars enkätsvar redovisades i det föregående avsnittet, också kunna realisera sina planer och komma i väg till de utländska lärosätena. Det är dock en mycket stor grupp av de svarande – 402 av 758 studenter – som uppger att de aldrig har sökt utlandsstudier och inte heller planerar att göra det (se Tabell 6). Denna grupp är viktig och här måste fler fås att bli intresserade av utbytesstudier. I denna grupp har en majoritet (54 %) ändå övervägt att söka utlandsstudier någon gång men sedan, av olika skäl, beslutat sig för att inte söka (se Figur 17).

Figur 17. Studenternas uppgifter om de haft ett tidigare intresse av att söka utlandsstudier men sedan – av olika skäl – inte sökt

Figur 18. Studenternas svar på frågan om studieskäl är orsaken till att man inte sökt utlandsstudier (Frågan ställdes endast till de som svarat "Ja" i Figur 17)

Figur 19. Studenternas svar på frågan om privata skäl är orsaken till att man inte sökt utlandsstudier (Frågan ställdes endast till de som svarat "Ja" i Figur 17)

Tabell 13. Studieskäl som orsak till att man inte sökt och inte planerar att söka utlandsstudier

	Antal	Andel av 121 studenter*
På mitt program finns inga utbytesavtal att söka	29	24%
Utlandsstudier kan innebära att mina programstudier förlängs vilket jag inte vill riskera	48	40%
Det finns inget utrymme för utlandsstudier på mitt program -- så dom ska antingen göras på sommaren eller genom att förlänga studietiden	29	24%
Värdet av utlandsstudierna -- när det gäller kunskap -- är inte lika stort som värdet av studierna på hemmaplan	36	30%
Jag är orolig för att utlandsstudier kan påverka möjligheten av att klara av tentor hemma	50	41%
Det praktiska verkar krångligt, tex tillgodoräknande av kurser, kommunikationen med ett utländskt universitet, försäkringar, resa o.dyl	73	60%
De utbytesavtal jag skulle kunna söka är inte intressanta för mig	21	17%
Mina språkkunskaper räcker inte till för studier utomlands	11	9%
Andra skäl	20	17%

* De studenter utgörandes den andel om 55 % i Figur 18 som uppgivit studieskäl som orsak till att de inte sökt utlandsstudier

Studieskäl till varför de inte sökt

Vilka är då dessa skäl? Drygt hälften av de som haft ett tidigare intresse för att söka uppger studie- respektive privata skäl för att detta inte blivit av (se Figur 18 och Figur 19). Studieskälens redovisas i Tabell 13. Hit hör några skäl som utbildningsansvariga skulle ha möjligheter att undanröja eller åtminstone minska betydelsen av om resurser till och intresse av detta

för
krångligt

funnes: att det på studentens program inte finns några utbytesavtal att söka, att de utbytesavtal studenten skulle kunna söka inte är intressanta, att det inte finns utrymme för utlandsstudier på programmet samt att "det praktiska verkar krångligt, till exempel tillgodoräknande av kurser, kommunikationen med ett utländskt universitet, försäkringar, resa och dylikt. Det senaste skälet anges av hela 60 %.

Det finns sedan några studieskäl som liknar de förväntade problem den grupp som planerar att söka utlandsstudier angivit (jämför med Tabell 11 och Tabell 12) – risken för förlängda programstudier, att studier på hemmaplan skulle vara mer värda samt att möjligheten att klara tentor hemma minskar. De lösningar på denna typ av problem som diskuterades på sidorna 22 och 23 skulle intressant nog också gynna den grupp som inte planerar att söka utlandsstudier och möjligen till och med kunna väcka ett intresse i denna grupp.

Tabell 14. Privata skäl som orsak till att man inte sökt och inte planerar att söka utlandsstudier

	Antal	Andel av 129 studenter*
Jag vill inte åka ifrån min partner	60	47%
Jag har ett husdjur som jag inte vill/kan lämna bort	17	13%
Jag vill inte hyra ut min bostad	26	20%
Jag har ett arbete som jag inte vill/kan frigöra mig ifrån	7	5%
Jag har annat som jag inte vill/kan frigöra mig ifrån t.ex. idrott -- deltagande i lag, föreningsaktiviteter m.m.	18	14%
Jag tror att utlandsstudier blir kostsamt för mig privat	75	58%
Jag tror inte att mina språkkunskaper är tillräckliga för att bo utomlands	22	17%
Jag skulle inte vara trygg nog vid resor till de länder vi har utbytesavtal med	8	6%
Andra skäl	48	37%

* De studenter utgörandes den andel om 59 % i Figur 19 som uppgivit privata skäl som orsak till att de inte sökt utlandsstudier

Privata skäl
för varför
de inte
sökt

Bland de privata skälen till varför man inte söker utlandsstudier finns sådana som inte, eller åtminstone svårligen, låter sig påverkas av utbildningsansvariga. Hit hör att man har en partner eller ett husdjur som man inte vill åka ifrån, att man inte vill hyra ut bostaden samt att man inte kan frigöra sig från ett arbete eller andra åtaganden

för
dyrt

Hela 58 % tror att det skulle bli finansiellt bekymmersamt. Det känns igen från de förväntade problem de som planerar att söka rapporterar. Återigen kan alltså de diskuterade åtgärderna för att stödja den gruppen också öka intresset bland dem som inte planerat att söka.

Det finns en grupp som är mer svårarbetad än de grupper som hittills diskuterats – de studenter som aldrig övervägt att söka utlandsstudier. Den gruppen utgör knappt hälften av de som inte sökt och inte heller planerar att söka (se Figur 17). En del av skälen som denna grupp anger liknar visserligen tidigare diskuterade skäl – man tror inte det är möjligt att göra utlandsstudier på det program man går, man tycker att det verkar

komplikerat och att det skulle kunna bli kostsamt – men knappt hälften av dessa studenter säger också att man helt enkelt inte vill. Nyttan av att få denna grupp intresserad av att studera utomlands kanske inte motsvarar de resurser som skulle krävas

Tabell 15. Skäl för varför man aldrig varit intresserad av att söka utlandsstudier

	Antal	Andel av 185 studenter*
Jag har aldrig tänkt tanken att jag skulle göra utlandsstudier	73	39%
Jag tror inte att det är möjligt att göra utlandsstudier på mitt program	23	12%
Jag tycker att det verkar för komplicerat att söka	35	19%
Jag tror att utlandsstudier skulle bli kostsamt för mig	40	22%
Jag vill helt enkelt inte göra utlandsstudier även om det skulle vara möjligt	77	42%
Andra skäl än de ovan	51	28%

* De studenter utgörandes den andel om 46 % i Figur 17 som uppgivit att de aldrig haft ett intresse av att söka utlandsstudier.

och en del vill bara inte

Däremot är det viktigt att också dessa studenter är positivt inställda till den ökade internationaliseringen på hemmaplan som diskuterats ovan.

Viktiga frågor

I inledningen till denna rapport ställs två frågor:

Hur tillgodoser vi intresset för internationalisering – så att de studenter som tycker det är viktigt med bra möjligheter till utbytesstudier och en internationell miljö på universitetet blir nöjda?

Hur övertygar vi de studenter som är emot ökade internationella inslag om det positiva i exempelvis mer kurslitteratur och undervisning på engelska och hur får vi fler av dem att bli intresserade av utlandsstudier?

Enkätsvaren visar att vi behöver **vända oss till två grupper av studenter** – en med en positiv hållning till internationalisering och en som är lite mer negativ. **Hur gör vi det?** I detta avslutande avsnitt sammanfattas några av de viktiga frågorna som ställts och diskuterats i rapporten.

Åtgärder för att öka internationaliseringen av fakultetens utbildningsprogram bör ske i samverkan med studenterna för att bli framgångsrika. Därför är det viktigt att ha kunskap om studenternas erfarenheter av och attityder till internationalisering. De två olika grupperna av studenter framgår tydligt av enkätsvaren. Det är till exempel så att –

– en av fyra svarande tyckte det var viktigt med en internationell miljö på universitetet när de sökte sin utbildning, men för tre av fyra var det oviktigt.

– en av fem hade hellre gått sitt program med engelska som undervisningsspråk, men fyra av fem skulle inte ha velat göra detta.

- för tre av tio spelade möjligheterna till utlandsstudier stor roll vid valet av utbildningsprogram att söka, men för sju av tio spelade detta en liten roll eller ingen roll alls.
- sex av tio tycker att möjligheterna till utbytesstudier på deras program borde vara större. Men fyra av tio tycker att dessa möjligheter borde minska till förmån för annat.

Syftet med enkäten var att ge oss idéer till vad som kan göras och uppslag till hur det kan göras. Detta kan leda till att viktiga frågor ställs som underlag till den breda diskussion fakulteten behöver om hur vi ökar internationaliseringen.

För den positiva gruppen i exemplen ovan blir en fråga: **Vad kan en god internationell miljö och många bra alternativ för utlandsstudier innebära för våra möjligheter att rekrytera många och bra studenter i en framtida hårdnande konkurrens?** Med tanke på den mer negativa gruppen blir en annan fråga: **Hur framhåller man att internationaliseringen är genomgripande för all verksamhet på fakulteten utan att avskräcka studenter som inte attraheras av detta?**

Skillnaden mellan hur studenterna på olika utbildningsprogram svarar är stor för många av enkätfrågorna. Avsevärda skillnader finns för storleken på den mer positiva respektive mer negativa studentgruppen mellan programmen. Det leder till en intressant fråga: **Är graden av internationalisering av ett program en "ensak" för detta programs utbildningsansvariga att besluta om och påverka?**

Ett argument för varför det inte är så är att internationaliseringen tycks komma att bli en kvalitetsindikator ingående i kvalitetssäkringssystemet. UKÄ avser att med tematiska utvärderingar bedöma hur bra internationaliseringen är vid lärosätena. Ett dåligt omdöme för ett av fakultetens program berör då inte endast det enskilda programmet utan hela fakulteten kan drabbas. Denna fråga återkommer för många av de teman som behandlades i enkäten.

Ett sådant tema är de inresande studenternas betydelse för internationaliseringen på hemmaplan. Det är ett ytterst litet antal inresande i förhållande till de inhemska studenterna. Så **hur ökar man studentutbytet?** En del program har nästan inga sådana aktiviteter medan de är betydande för andra program. Verksamheten, om den ska ha någon omfattning, kräver avsevärda resurser. Hela fakulteten gynnas av många inresande studenter. **Är det då upp endast till de utbildningsansvariga på ett enskilt program att fatta beslut om nivån på utbytesverksamheten eller bör dessa resursbeslut tas centralt på fakulteten?**

För att öka antalet inresande bör också antalet utresande öka. Balans i utbytet eftersträvas. Studenterna rapporterar dock om en rad problem med utlandsstudierna. För en del blir det dyrt, det blir finansiellt besvärligt. Återigen en fråga om resurser: **Hur mycket mer är fakulteten beredd att satsa i finansiellt stöd till utresande?**

Andra tycker att det är problematiskt med missade kurser och praktik som man skulle ha gjort hemmavid om man inte åkt iväg. En lösning på detta

kan vara så kallade mobilitetsfönster, dvs. ett bestämt utrymme i ett program för vilket de ingående kurserna är utbytbara helst utan att de behöver överensstämja med varandra. Valen av kurser i ett utbyte blir då betydligt mer flexibelt och tillgodoräknanden mycket enklare.

Men hur mycket utrymme för mobilitetsfönster finns det i fakultetens utbildningsprogram? Beror avsaknaden av sådana för de flesta av fakultetens program på att de utbildningsansvariga på programnivå inte är tillräckligt generösa när det gäller bedömningen av vad som är utbytbart? Eller är examensbeskrivningarna så stränga i synnerhet för yrkesutbildningarna på fakulteten att mobilitetsfönster inte är förenliga med dessa?

Återigen – är detta en ”ensak” för respektive program eller bör fakulteten ha en policy i denna fråga? Verksamheten kring utbytesavtalen diskuterades ovan när det gäller de inresande, men också för möjligheterna till utlandsstudier bör denna fråga ställas: Är det en ”ensak” för ett program hur många utbytesavtal man har? Ska utbildningsansvariga för ett program kunna välja att överhuvudtaget inte ha några avtal, eller får man lov att anpassa sig till ett fakultetsintresse och bidra till fler utresande?

Ett problem som sticker ut när det gäller de utresande studenternas uppskattning av storleken på respektive problem är handledningen vid utbytesuniversiteten. Så många som hälften av de svarande (av de som gjort utlandsstudier) rapporterar att detta problem varit ganska eller mycket stort. Vad är det som inte fungerar när det gäller handledningen utomlands? Här finns ett behov för utbytesansvariga att efterforska orsakerna.

Problem vid utlandsstudier är naturligtvis negativa för de studenter som upplever dessa. Men de kan också medföra att studenter som i förstone är intresserade av att söka utbytesstudier avstår i ett senare läge när de hör talas om problemen. En intressant aspekt på detta framkommer när man jämför de problem som de som gjort utlandsstudier rapporterar med de förväntade problem som uppges av de studenter som inte sökt utlandsstudier men planerar att göra så. Storleken på de förväntade problemen är betydligt större än de faktiskt upplevda. En fråga blir då: Hur informera potentiella utresande så att de har en verklighetsnära uppfattning om exempelvis eventuella problem? I rapporten har tidigare också frågan om vem som ska ge informationen diskuterats.

En annan intressant jämförelse mellan gruppen som gjort respektive den som planerar att söka utlandsstudier gäller tidsutsträckningen av studierna och den form de görs i. Faktiskt gjorda utlandsstudier är betydligt kortare i tid än vad önskemålen från den grupp som planerar att söka sådana studier tycks vara. Dessutom görs en betydligt större del av faktiska utlandsstudier i form av praktik jämfört med den planerande gruppen som tycks vilja ha mer kurser. Beror dessa skillnader på att utbytesavtalens utformning stämmer dåligt överens med studenternas preferenser? Är det återigen avsaknaden av utrymme i programmen, mobilitetsfönster, som leder till de i tiden relativt korta utlandsstudierna? Här tycks det finnas ett behov för

utbildningsansvariga att utröna önskemålen hos sina programstudenter och jämföra med det utbud man har i dag.

Vi har också noterat, gällande studenternas önskemål, att ett antal av dem väljer att göra utlandsstudier via andra organisationer än Umeå universitet. **Vad erbjuder dessa organisationer som inte finns i vårt universitets utbud?**

Förutom inresande och utresande avtalsstudenter så finns också "freemovers". Liksom internationella doktorander, som vi har många av, är "freemovers" **en resurs som kan användas bättre för internationaliseringen** på hemmaplan. De stannar längre än inresande utbytesstudenter och har ofta (som studenter på magister- och masterprogram) redan en grundexamen. Vi har till exempel vid fakulteten ett antal läkare och sjuksköterskor med examen från sina hemländer. **Hur tar vi vara på denna resurs?** Det gäller bland annat att öka kontaktytorna mellan internationella och inhemska studenter. **Buddyprogrammet** är en sådan kontaktyta men med ett lågt deltagande från medicinsk fakultet. **Hur ökar vi deltagandet i det programmet och hur skapar vi andra kontaktytor?**

En förutsättning för att gruppen "freemovers" ska bli större är nog att utbudet av program på engelska ökar vid fakulteten. Dit kan det vara en ganska bra bit. Av enkätsvaren att döma tycks skillnaden mellan programmen vara stor när det gäller hur mycket kurslitteratur och annat material som man har på engelska och hur mycket av undervisningen som ges på engelska. I en del program förekommer engelskan i mycket liten utsträckning. Dessutom uppger en relativt stor grupp av studenter att de inte vill se mer av engelska i dessa avseenden.

Frågan som då aktualiseras är **hur man övertygar dessa mer negativt inställda studenter om fördelarna med internationalisering. Kanske behöver lärarna övertygas också?**

Det finns nog ett stort värde i att diskutera de plus och minus som är förenade med en ökad internationalisering. Det är vår tro i RIU. Vår förhoppning är att denna rapport kan bidra till en sådan diskussion.

UMEÅ UNIVERSITET